

**APORTACIÓ AL CONEIXEMENT DE LA DISTRIBUCIÓ DELS
CORMÒFITS DE SARDENYA SEGONS EL RETICLE U.T.M.**

Apportation à la connaissance de la distribution des
cormophytes de la Sardaigne selon le réseau U.T.M.

Ramon Folch i Guillèn

*Departament de Botànica
Facultat de Ciències
Universitat de Barcelona*

[Rebut: maig 1973]

* * *

RÉSUMÉ

On apporte environ mille trois cents localisations de plantes de la Sardaigne selon le réseau U.T.M. de 50 km de côté. Ce réseau correspond exactement à celui employé pour l'*Atlas Florae Europaeae*¹; les données pourront être, donc, incorporées, éventuellement, aux cartes européennes de l'atlas d'une façon automatique. L'information, bien que ne concernant qu'un nombre restreint d'espèces et n'étant pas exhaustive pour aucun des taxons, fournit une idée de la distribution en Sardaigne des plantes citées, mais résulte plutôt grossière étant donné le rapport entre la dimension de l'île et celle des carrés élémentaux: elle doit être considérée comme une apportation à la chorologie européenne plutôt qu'à celle de la Sardaigne.

Des de fa un cert nombre d'anys, O. DE BOLÒS i diversos membres del seu equip ens hem sentit interessats per les qüestions corològiques, —especialment per les referents a les plantes superiors de la nostra flora—, la qual cosa ens ha menat a anar aplegant dades bibliogràfiques i de camp sobre la distribució de les nostres plantes, pensant en possibles treballs ulteriors de síntesi.

La informació fins ara acumulada, encara fragmentària, ha estat molt recentment posada a contribució, a través d'E. FERNÁNDEZ-GALIANO, d'una obra internacional força ambiciosa, l'*Atlas Florae Europaeae*¹. Aquest atlas, propiciat des de Hèlsinki per J. JALAS, J. SUOMINEN i col·laboradors², facilita cartes de distribució de tots els cormòfits europeus, segons un reticle U.T.M. (Universal Transverse Mercator) de quadrilàters de 50 km de costat. De l'obra, en curs d'edició, han estat publicats ja dos volums (Pteridòfits i Gimnospermes), en cap dels quals no ha estat encara recollida la nostra modesta aportació.

L'esforç de síntesi que la col·laboració en aquesta empresa ens ha exigit, ens ha permès de ratificar-nos en diverses conclusions a què havíem arribat provisionalment sobre les característiques, els avantatges i els inconvenients de les representacions corològiques fetes mitjançant unitats modulars totes sensiblement equivalents, como és el cas de les fetes sobre el reticle U.T.M. Les dades que tot seguit són facilitades, i el fet mateix de facilitar-les, participen d'aquestes característiques, avantatges i inconvenients del sistema, i és per això que volem fer-les precedir d'alguns comentaris en aquest sentit.

Resulta força clar que aquest sistema de representació forneix una imatge general bona, fàcilment copsable i lliure de possibles excessos subjectivistes més o menys inherents a les representacions convencionals de les àrees corològiques. Però també és clar que això només és cert quan la unitat modular escollida serveix unes proporcions enraonades amb l'àrea total cartografiada: unitats excessivament grosses comporten imatges grolleres, de grau de definició baix, i unitats excessivament petites, bé que teòricament engendren cartes amb una definició excel·lent, solen donar distribucions molt fragmentàries perquè exigeixen un gran esforç d'aplec d'informació. És per tot això que els quadrilàters de 50 km de costat resulten enraonats a l'hora de fer cartografia a escala europea, però són evidentment massa grossos per a representar distribucions d'unitats geogràfiques relativament petites com és el cas de Sardènia. Les nostres dades, que han estat recollides tanmateix segons aquest reticle de 50 km, són molt més una "aportació al coneixement de la distribució dels cormòfits de Sardènia segons els reticle U.T.M., dins el context europeu", utilitzable directament en la for-

(1) JALAS, J.; SUOMINEN, J. i col. — 1972 - ... "Atlas Florae Europaeae". Helsinki.

(2) JALAS, J. i SUOMINEN, J. — 1967. "Mapping the distribution of European Vascular plants". *Mem. Soc. pro Fauna et Flora Fen.* 43: 60-72. Helsinki.

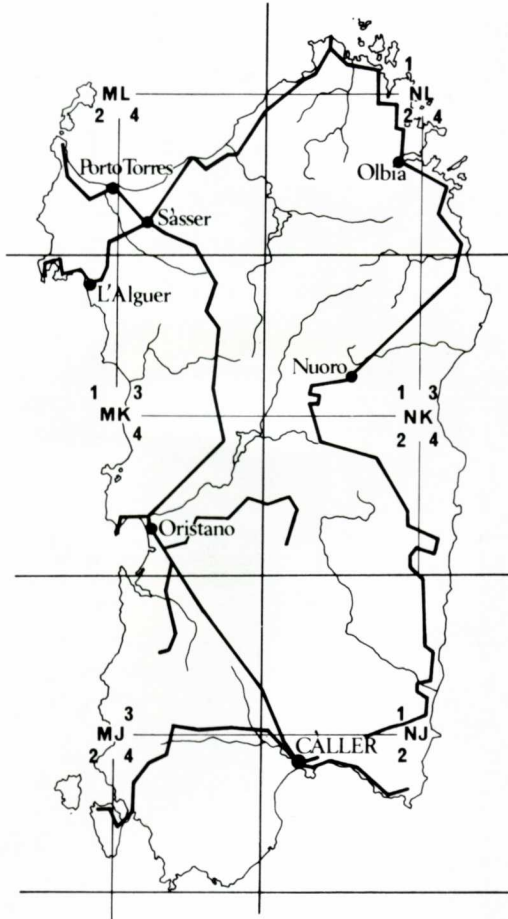
mació de les cartes de l'atlas esmentat, que no pas una pretesa aportació al coneixement detallat de la distribució de las plantes sardes. Això és particularment cert per a aquelles plantes d'àrea molt reduïda, limitada a unes quantes localitats que, en emprar unitats grosses, semblen cobrir grans extensions de territori car un gran quadrilàter totalment buit esdevé un gran quadrilàter totalment ple per la simple existència d'una sola citació.

Voldríem també comentar el fet mateix de facilitar les dades que segueixen. És evident que a Sardenya hi ha botànics perfectament capacitats per a aplegar dades sobre la distribució de les plantes sardes. L'experiència ens ha ensenyat, però, que en un intent de recull sistemàtic de dades corològiques, sobretot en un país conegut només relativament, tota aportació és interessant. Així, nosaltres mateixos, en determinats moments, hem tingut dificultats per a establir al nostre territori cartes U.T.M. d'espècies banals, d'espècies que "teníem vistes" d'arreu però que no ens "constaven fidedignament" de segons on. Per això pensem que els botànics italians encarregats de facilitar dades sardes a l'*Atlas Florae Europaeae* podran aprofitar aquestes mil tres-centes localitzacions que donem, les primeres facilitades directament en quadrícula U.T.M. a Sardenya, si no ens errem. La més elemental prudència ens ha dut a no citar sinó espècies identificades com a segures per nosaltres, persones no familiaritzades amb la flora sarda, tan rica en particularismes.

Ens cal fer notar que aquestes dades certifiquen l'existència d'una espècie en els quadrats indicats, però no pas necessàriament la seva absència als no indicats. Això, que sol ésser sempre veritat en treballs d'aquesta mena, esdevé particularment cert en una aportació com aquesta, fruit d'una simple estada ocasional a l'illa: les observacions han estat fetes al llarg d'un viatge, amb d'altres botànics, biòlegs i estudiants de botànica, dut a terme per l'abril de 1973. L'estat de la vegetació en aquella època no ens permeté d'aplegar dades sobre plantes de muntanya, circumstància aquesta que queda clarament reflectida en la llista florística que facilitem.

Hem d'agrair la col.laboració dels companys Josep M. Camarasa i Sefa Agelet i dels estudiants Aurora Alias, Antoni Parra i Eulàlia Velasco. D'una manera molt especial volem fer constar el nostre reconeixement a la professora Franca Valsecchi de l'Istituto Botanico, de Sàsser (Sardenya), per les orientacions diverses que volgué facilitar-nos.

Totes les citacions corresponen a observacions personals nostres; no ha estat recollida, a gratcient, cap dada bibliogràfica.

Disposició sobre la carta de Sardenya del reticle U.T.M. de 50 km. (Esquematitzat dels fulls NK 32 [Firenze] i NJ 32 [Cagliari-Tunisi], Reticolato U.T.M. *Ist. Geog. Mil. Ital.* Firenze, 1959).

Disposition sur la carte de la Sardaigne de la grille U.T.M. de 50 km.

———— Itinerari seguit en la recol.lecció de dades.
 Itineraire suivi

<i>Cistus monspeliensis</i> L.	ML 2,4	MK 4	MJ 2,4	NL 1,2,4	NK 1,2,4	NJ 1,2
<i>Cistus salvifolius</i> L.	ML 2,4		MJ 3	NL 4	NK 1,2	NJ 2
<i>Clematis cirrhosa</i> L.		MK 4	MJ 2,3	NL 2	NK 2	
<i>Clematis flammula</i> L.	ML 4			NL 1		
<i>Coeloglossum diphyllum</i> Fiori				NL 1		
<i>Convolvulus althaeoides</i> L.	ML 4	MK 1,4	MJ 2			
<i>Convolvulus arvensis</i> L.	ML 4		MJ 2	NL 2,4		
<i>Corylus avellana</i> L.					NK 2	
<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. ssp. <i>monogyna</i>		MK 4				
<i>Crithmum maritimum</i> L.		MK 1,4	MJ 2,4			
<i>Crucianella maritima</i> L.	ML 4	MK 4		NL 1		
<i>Cyclamen repandum</i> Sibth. et Sm.		MK 4	MJ 3	NL 1	NK 1,2	NJ 1
<i>Cynoglossum creticum</i> Mill.	ML 2	MK 1,4			NK 3,4	NJ 1,2
<i>Cynosurus echinatus</i> L.		MK 4	MJ 4			
<i>Cytinus ruber</i> (Four.) Komarov						
[= <i>C. hypocistis</i> (L.) L. ssp. <i>kermesinus</i> Guss.]			MJ 3			
<i>Cytisus villosus</i> Pourret						
[= <i>C. triflorus</i> L'Hér.]						
<i>Daphne gnidium</i> L.	ML 2	MK 4	MJ 3	NL 1,2,4	NK 1,2	NJ 1
<i>Daucus carota</i> L. ssp. <i>maximus</i> (Desf.) Ball.	ML 2,4	MK 1,3,4	MJ 2,3,4	NL 1,4	NK 1,2,4	NJ 1
<i>Daucus gingidium</i> L.		MK 1			NK 1,2	NJ 1,2
<i>Diotis maritima</i> Desf.	ML 4			NL 1		
<i>Dipsacus silvestris</i> Mill.	ML 4	MK 3,4	MJ 3,4		NK 2	
<i>Dorycnium hirsutum</i> (L.) Ser. in DC.					NK 2	
<i>Dorycnium pentaphyllum</i> Scop.	ML 2		MJ 2		NK 2	
<i>Dorycnium rectum</i> (L.) Ser. in DC.	ML 4			NL 1	NK 2	
<i>Echinophora spinosa</i> L.	ML 4				NK 1,3	
<i>Echium plantagineum</i> L.						
<i>Ephedra distachya</i> L.	ML 4		MJ 2			
<i>Equisetum ramosissimum</i> Desf.				NL 1		NJ 2

<i>Erica arborea</i> L.	ML 2,4	MK 4	MJ 2,3	NL 4	NK 1,2	NJ 1,2
<i>Erodium moschatum</i> (L.) L'Hér.		MK 4				
<i>Eryngium campestre</i> L.	ML 4	MK 1,4	MJ 3			
<i>Eryngium maritimum</i> L.	ML 4	MK 4				
<i>Euphorbia characias</i> L.	ML 2,4	MK 1,4	MJ 2,3	NL 1,2	NK 1,2	NJ 1,2
<i>Euphorbia dendroides</i> L.	ML 4	MK 1	MJ 4	NL 1,4	NK 3,4	NJ 1,2
<i>Euphorbia helioscopia</i> L.	ML 4	MK 1,4	MJ 2,3,4	NL 1,2,4	NK 1,2,3,4	NJ 1,2
<i>Euphorbia paralias</i> L.		MK 4		NL 1		
<i>Euphorbia pepulus</i> L.		MK 4	MJ 3	NL 4		NJ 1,2
<i>Euphorbia pithyusa</i> L.	ML 2					
<i>Evax pygmaea</i> Brot.		MK 1,4				
<i>Ferula communis</i> L.	ML 2,4	MK 1,3,4	MJ 3	NL 2,4	NK 1,2,3,4	NJ 1,2
<i>Foeniculum vulgare</i> Mill						
ssp. <i>piperitum</i> (Ucria) Coutinho	ML 4	MK 3	MJ 3,4	NL 1,2	NK 1,2,4	NJ 1
<i>Fumaria capreolata</i> L.		MK 4				
<i>Galactites tomentosa</i> Moench	ML 2,4	MK 3,4	MJ 2,3,4	NL 1,2,4	NK 1,2,3,4	NJ 1,2
<i>Galium aparine</i> L.	ML 4	MK 4	MJ 3			
<i>Genista corsica</i> DC.	ML 4		MJ 4			
<i>Genista morisii</i> Colla						
<i>Geranium lucidum</i> L.		MK 4			NK 2	
<i>Geranium molle</i> L.	ML 4	MK 4		NL 1,2,4	NK 1	
<i>Geranium robertianum</i> L. s.l.		MK 1,4	MK 3	NL 1	NK 1,2	NJ 2
<i>Glaucium flavum</i> Crantz	ML 2	MK 1,4	MJ 4	NL 1	NK 4	
<i>Halimium halimifolium</i> (L.) Wilk. in Willk. et Lange	ML 4					NJ 1
<i>Hedera helix</i> L.					NK 2	
<i>Hedypnois cretica</i> (L.) Willd.						NJ 2
<i>Heleocharis palustris</i> R. Br.						
<i>Helichrysum italicum</i> G. Don ssp. <i>microphyllum</i> Camb.	ML 2		MJ 3			
<i>Hirschfeldia incana</i> (L.) Lagr.-Fos.	ML 4	MK 4				NJ 2

<i>Poa bulbosa</i> L.					NK 2	
<i>Polygonum scoparium</i> Req. ex Loisel		MK 4				NJ 1
<i>Polypodium australe</i> Fée	ML 4	MK 4				NJ 2
<i>Populus alba</i> L.				NL 1		
<i>Potentilla reptans</i> L.	ML 4	MK 1		NL 1		
<i>Prasium majus</i> L.	ML 2,4	MK 1,4	MJ 2		NK 4	NJ 2
<i>Prunus spinosa</i> L.	ML 4	MK 4	MJ 3		NK 2	NJ 1
<i>Pteridium aquilinum</i> (L.) Kuhn. in Decken		MK 4			NK 2	
<i>Quercus ilex</i> L.	ML 2				NK 1,2	NJ 1
<i>Quercus suber</i> L.	ML 4	MK 3,4	MJ 3,4	NL 2	NK 1,2,4	NJ 1,2
<i>Ranunculus ficaria</i> L.		MK 4	MJ 3		NK 2	
<i>Ranunculus muricatus</i> L.		MK 4		NL 4		
<i>Ranunculus trilobus</i> Desf.		MK 4				
<i>Reichardia picroides</i> Roth.	ML 2	MK 1,4	MJ 2,3,4	NL 1,4		NJ 1,2
<i>Reseda alba</i> L.	ML 2,4	MK 1,4	MJ 2,3,4	NL 2	NK 2	NJ 1,2
<i>Rhamnus alaternus</i> L.			MJ 3	NL 1		
<i>Romulea ligustica</i> Parl.		MK 1,4				
<i>Romulea requienii</i> Parl.						
<i>Rosa sempervirens</i> L.					NK 2	
<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	ML 2		MJ 2	NL 1		NJ 1
<i>Rubia peregrina</i> L. s.l.		MK 1	MJ 2,3	NL 1,4	NK 2	
<i>Rubus ulmifolius</i> Schott.	ML 2,4	MK 1,3,4	MJ 2,3,4	NL 1,2,4	NK 1,2,3,4	NJ 1
<i>Rumex bucephalophorus</i> L.			MJ 3			
<i>Rumex crispus</i> L.	ML 4	MK 4				
<i>Ruscus aculeatus</i> L.		MK 4	MJ 2	NL 1	NK 2	
<i>Salvia verbenaca</i> L.	ML 2	MK 1,4	MJ 2,3	NL 1,2	NK 2	NJ 1,2
<i>Sambucus nigra</i> L.					NK 2	NJ 1
<i>Saxifraga tridactylites</i> L.						
<i>Scandix australis</i> L.			MJ 3		NK 2	

<i>Teucrium marum</i> L.				MK 4		
<i>Teucrium polium</i> L.				MK 4		
ssp. <i>capitatum</i> (L.) Arcang.				MK 4		
<i>Thymelaea hirsuta</i> (L.) Endl.	ML 2,4				MJ 4	NK 2
<i>Tordylium apulum</i> L.						NL 4
<i>Trifolium resupinatum</i> L.						NL 2,4
<i>Trifolium stellatum</i> L.	ML 2				MJ 2	NL 1,2,4
<i>Typha latifolia</i> L.						NL 1
<i>Umbilicus rupestris</i> (Salisb.) Dandy				MK 1,4		NK 1,2
<i>Urginea maritima</i> Bak.	ML 4			MK 1,4		NK 1,3
<i>Urospermum dalechampii</i> Desf.	ML 2,4				MJ 3	NL 1
<i>Urospermum picroides</i> Desf.						NL 1,4
<i>Urtica dubia</i> Forsk.						NJ 1
[= <i>Urtica membranacea</i> Poir.]						NJ 1,2
<i>Urtica pilulifera</i> L.	ML 4			MK 4	MJ 3	NJ 2
<i>Urtica urens</i> L.						NJ 2
<i>Verbascum sinuatum</i> L.						NJ 2
<i>Veronica arvensis</i> L.						NJ 2
<i>Veronica cymbalaria</i> Bodard.						NJ 2
<i>Viburnum tinus</i> L.						NJ 2
<i>Vicia benghalensis</i> L.						NJ 1,2
<i>Vicia bithynica</i> (L.) L.						NJ 2
<i>Vicia disperma</i> DC.						NJ 2
<i>Vicia lutea</i> L. ssp. <i>lutea</i>						NK 2
<i>Vicia sativa</i> L. s.l.						NK 2
<i>Vicia villosa</i> Roth. ssp. <i>varia</i> (Host.) Corb.						NK 2
<i>Vinca difformis</i> Pourret	ML 4					NK 1